

Antropogonia: Felsefe İçin Yeni Bir Kartezyen Başlangıç Noktası

Giriş

Felsefe ve bilim metodolojisi, geleneksel olarak insanın ayırıcı özelliklerinin tanımlanmasına dayandırılır. Antropogonia'da (*anthropos+genesis*) geliştirmeye çalıştığım teoride bu geleneği nörofelsefe açısından alıyorum. "İnsan zekasının toplam kavramsal beyin aktivitesini" modellemek için matematiksel küme teorisini kullanmayı uygun buldum. Böylece, "insan zekasının toplam kavramsal beyin aktivitesini" "zeka kümesi" olarak alıyorum.

(1a) S₁ (Zeka kümesi)

Zekanın bilinçli ve kavramsal olarak iç-dış arasına bir hat çizerek kendisini sınırlaması öncesinde, (S₁) bilinçsizce fenomenal dünyayla (S_w) kendini tanımlar;

(1b): S₁ = {S_w}

Kant'ın Kopernik devrimiyle mükemmel bir şekilde sergilediği gibi, anlama yetimiz veya zekamız, algılanan herhangi bir nesnede aktif bir transandantal rol oynamaktadır. Bu insan türünün diğer psikolojik hayvanlar arasındaki temel farklılığıdır ve bu *homo sapience*'e bir "*sapientia*" yı daha *homo sapience sapience* olarak verir. Kavramların ve bilinçliliğin katılımıyla, insan beyni iki yönlü hareket etmeye başlamıştır: beyin dış dünyanın unsurları üzerindeki düşünme eyleminin yanında ve bu eylemin kendisine, beynin kendi içine dönük bir çeşit kestirme yol içinde hareket eder. Yani bir şeyler düşünüyoruz, bu arada o şeyleri düşünmeyi de düşünüyoruz. İnsan beyninin bu gelişimi sayesinde bir bilinç, özgür irade ve kavramlar üretme olanağımız doğmuştur. Dolayısıyla zeka kümesinin sadece bir elemanı yoktur, iki elemanı vardır:

(1c) S = {S_w, S₁}

Gördüğünüz gibi, bu kendine gönderim yapan bir Russell paradoksudur. Bunu "varoluşsal paradoksu" olarak adlandırdım! Bu insanın kesin bir matematiksel tanımıdır. Platon, Aristo, Descartes, Kant, Hegel, Husserl ve neredeyse bütün felsefe tarihi bu tanımın çevresinde dolanarak yazılmıştır. Paradoks doğru düşünmenin sonu, hiçbir çözümün olmaması anlamına gelir. Matematikten ödün verme pahasına ortodoks mantıkta matematiksel paradoksların çözümü için iki olası strateji vardır. Bunlardan biri, burada dünya kümesi (S_w) olan varoluş kümesini görmezden gelmek ve ikincisi, burada zeka kümesi (S₁) olan bu tanım kümesini iki parçaya bölmektir.

Batı geleneği yalnızca ilk seçeneği dikkate almıştır. Benim matematiksel tanımlamamın temel bir modeli ve bunu çözmek için ilk mantıksal strateji Plato'nun mağara metaforunda, özellikle "Menon Paradoksu" ya da "Sorgulama Paradoksu" nda bulunabilir. Platon'un çözümü, dış dünyayı görmezden gelmek ve bu doğrultuda idealar teorisini kurdu. Aristoteles, *prima ousia*'nın, birincil varlıkların bilinemediğini iddia ederek Platon ile aynı yolu seçti, aynı zamanda da (S_w)'nin bilimsel söylemini oluşturmak için (S₁)'nin diyalektik konumunun üstesinden gelmeye çalıştı. Kant, numen'i kavramlaştırılmaz ve bilinemez olarak gördüğünde, numen ve fenomen arasında derin bir yarık açarak Platon'u takip etti ve *proto filozofia*'nın bilimsel anlamda diyalektik illüzyonunu ortadan kaldırmak için kurduğu transandantal mantığıyla Aristoteles'i izledi. Hegel, Kant'taki kendine gönderim yapan paradoks sorununu tanımlamıştır; ancak Platon'un diyalektik mantığını Aristoteles'in

bilim mantığı gibi kullanmış ve sistemdeki her türlü çelişkiyi çözmeye kalkışmıştır. Onun spekülâtif bilimi mantıksal olarak bir felakettir.

Bu mantıksal stratejiler Batı metafizik geleneğinin psikolojik niteliğidir. Her zaman engellerin üstesinden gelmeye ve onu tam olarak tanımlamaya çalışırlar. Şeyleri doğanın kendi dağınıklığı içinde göremezler ve bunu bir hakikat olarak kabul edemezler. Her şey kültürleştirilmiştir. Felsefe ve bilim tarihinde (ve hatta sanatta) bütün yaratıcı mantıksal stratejiler bu paradoksun etrafında sürer gider. Batılı felsefenin her yerinde, bu çelişkinin konumunu yok saymak, çözmek, üstesinden gelmek, görmezden gelmek için hırslı, saplantılı, apaçık ve seçik, pürüzsüz bir söylem var.

Çözüm

Böyle bir mantık projesi içinde Russell, matematiği mantığa indirgemeye çalışmıştır ve projesinin onun adı ile anılan bu tür Russell paradokslarına takıldığı bilinmektedir. Gödel, herhangi bir aksiyomatik formel sistemin kendi içinde kanıtlanamayacağını, kendini tam olarak tanımlayamadığını ispatladı. Kendini tanımlayan sistem açık ve problematik kalmaktadır. Gödel benim bu paradoks çözümüm için bir ipucu vermektedir. Bahsettiğim varoluş paradoksu insan zekasının doğal yapısıdır; Batı geleneğinde olduğu gibi, düşünmenin, düşünme olanağının bir sonu değildir. Aksine, bu, düşünmenin başlangıcıdır; bu doğrultuda Doğu geleneğinde sayısız örnek bulabilirsiniz. Mahayana Budizm'de Nagarjuna'nın mantığı tipik bir örnek olarak görülebilir. Ayrıca teorime öncülük eden başka bir örnek var, William Desmond, öğretmenimdi Leuven, Belçika'dan. Desmond post-Hegelian felsefenin bir öncüsüdür. Teorisine "*metaxoloji*" denir, Yunanca "aranın bilimi" anlamına gelir. Basitçe, bir düşüncenin kendisi ile ötekiliği arasında hareket ettiğini anlatır. Benim teorim de (S₁)'ın (Sw) ve (S₁)'ın kendisi arasındaki işlevinin mantığını tanımlaması anlamında bir tür *metaxoloji*'dir.

Varoluş paradoksu için çözümüm temelde ve pratik olarak onu karmaşası içinde bırakmak ve insanların kendi yollarını bulmalarına izin vermektir. Ama bu pratik çözümün de teorik bir yönü var. Teorik olarak çözmeye kalkışırsak o neye dönüşür? Dağınık, biçimlendirilmemiş, çıplak doğanın kendisi ile dünyanın olası soyutlamaları, kültürel dönüşümleri veya yanılsamaları arasında neler olduğunu izlemek Doğu metafizik geleneğidir. Ben de bu doğrultuda, teorik olarak ikinci mantıksal stratejiyi seçtim, tanım kümesini ikiye böldüm ve insan zekasının varoluş paradoksunun doğal olarak nasıl illüzyonlar ürettiğini izledim:

$$(2a) S_1 = \{Sw\}, S_1 = \{S_1\}$$

Şimdi, formülün bütünlüğünü korumak için, pratik nedenlerle bazı kural dışı müdahalelere ihtiyacımız var: 1) $S_1 = \{S_1\}$, bir totoloji ve boş bir küme ($S_1=S_1$) = $\emptyset$. Zeka bir özne, subjectum olarak kendini bir nesne, objectum olarak alamaz; bunun yerine, başkalarını alır, sanki başkalarının toplam ideal nitelikleri kendi kimliğiymiş gibi. Dolayısıyla, zeka kümesini kendisi ile tanımlamak yerine, (S_{1g}) idealleştirilmiş genel bir zeka kümesi ile tanımlayacaktır ($S_1=S_{1g}$). 2) Formülün matematiksel biçimsel yapısına müdahale etmenin başka bir nedeni de var: Pratik hayatta yalnızca birleşik bir dünya deneyimi yaşıyoruz. Mantıksal olarak iç ve dış dünyamız, zekamız ve dünyanın kendisi aynı doğruluk değerine sahip olurlar ki, mantıkta bu ilişki ancak ve ancak ($\Leftrightarrow$) anlamına gelir. Dolayısıyla formülümüz (2b) 'ye dönüşür ve mantıksal açılım sonucu (2c) şekilde olacaktır:

$$(2b) (S_1 \Leftrightarrow S_w) \Leftrightarrow (S_1 \Leftrightarrow S_1),$$

$$(2c) [(S_1 \Rightarrow S_w) \wedge (S_w \Rightarrow S_1)] \Leftrightarrow [(S_1 \Rightarrow S_{1g}) \wedge (S_{1g} \Rightarrow S_1)]$$

I   II   III   IV

$$I. (S_1 \Rightarrow S_w): \forall x[(x \in S_1) \Rightarrow (x \in S_w)]$$

$$II. (S_w \Rightarrow S_1): \forall x[(x \in S_w) \Rightarrow (x \in S_1)]$$

$$III. (S_1 \Rightarrow S_{1g}): \forall x[(x \in S_1) \Rightarrow (x \in S_{1g})]$$

$$IV. (S_{1g} \Rightarrow S_1): \forall x[(x \in S_{1g}) \Rightarrow (x \in S_1)]$$

Bunlar diyalektik olarak zekanın iç ve dış arasında aracılık yapan genel, aksiyomatik, formel yönelimsel durumlarıdır. Ancak bunlar, Hegelci diyalektik aracılık veya dolayım, *mediation* değildir, çünkü bunlar içkin değil transandantaldır. Bu formül, Kant'ın felsefesindeki "transandantal diyalektik" başlığına aittir. Bu arada, her dört parçanın da transandantal analitik, a priori formlar bulunur. Kant, Skolastik geleneğine dayanarak yargılardan a priori kategoriler üretmişti. Fakat bu a priori biçimler aslında kendilerini, Hegel'deki gibi, evrimsel bir tarihsel süreçle üretilirler. Yapay bir dil veya oyun gibi, hem tarihsel olarak üretilmişlerdir hem de tarih-üstüdürler.

Bu, "Antropogonia" adlı teorimin Kant ve Hegel arasındaki Kantçı felsefi konumudur. Antropogonia, evrimsel süreç içinde "transandantal estetik, analitik ve diyalektik" başlıklarına yeni tanımlarını verir. Kant'ın felsefesinin çağdaş bir baypass'a uzun zamandır ihtiyacı vardı. Antropogonia'da problemleri açıklayabilmek için nörolojiden ve matematiksel mantıklardan biraz yardım aldım. Bu yeni bir Kartezyen başlangıç noktasıdır çünkü insan zekasının açık ve seçik bir matematiksel tanımına, yani varoluş paradoksuna dayalıdır. Bu yüzden o hakiki ve doğru bir paradoks, doğru bir yanıştır. Gödel anlamında, bir tür formel sisteme sahiptir ve doğal olarak kural dışı, *informel* ideler, illüzyonlar üretir. İnsan zekası doğal olarak illüzyonlar üretir ve insan bu illüzyonlarda kendine özgü kültürleşme yollarıyla kendini üretir. Bu nedenle, geleneksel skeptisizme karşı konum almış olan eleştirel felsefe Antropogonia'da yeni bir anlam taşımaktadır. İnanıyorum ki, *Antropogonia* adlı kitapta Kartezyen meditasyonlar hedefine ulaştı, başarılı ve tamamlandı. Çünkü bu teori sıfır kültürel içeriğiyle kesinlikle açık ve seçik matematiksel bir tanıma dayanır ve ayrıca olası bütün tarihsel, kültürel açılımları, oluşumları açıklayabilir.

Çözümün Felsefe Eğitime Uygulanması

Bu teorinin başka bir önemli boyutu daha var. Onun keşfedilme süreci burada sergilediğim gibi değil. Bir süre akademik faaliyetlerimin dışında kaldığımda kendi kendime "doğal ve sosyal bilimler hakkındaki tüm bu akademik çalışmaların anlamı nedir" diye sormuştum. Sonra, hiç bir şey bilmeyen birisi için bütün sorularımızın felsefi kaynaklarını açıklamaya çalıştım. Felsefi sorular arasında indirgenebilir ilişkilerin olduğunu keşfetmeye başlamıştım. Örneğin, "Devletin meşruiyeti" "ideal devlet" sorununa indirgenebilir. Daha sonra, "devlet" ve "Tanrı" kavramlarının mantıksal, formel tanımlamalarının aynı olduğunu keşfettim. Her felsefe alanının tek bir temel problematik sorusu vardı. Ve son olarak, felsefi alanların bu temel soruları arasında diyalektik bir ilişki olduğunu gördüm; Örneğin. Dış dünyanın olanağı ile bilginin doğruluk değeri arasında, etik otonomi veya evrenselleştirilebilirlik olanağı ile ideal devlet veya Tanrı arasında olduğu gibi. Asit ve tam olarak ifade

edersek, felsefe insan zekasının doğasına yerleşiktir ve bu sorular onun kendiliğinden üremiştir. Sonra, bu soruların, yukarıda bahsettiğim, transandantal mantıksal ilişkilerin dört çeşidi olduğunu keşfettim ve bunlar da felsefi sorgulamanın temel paradoksunun bir sonucu oldu. Sonunda bunun bir sorgulama paradoksu olmadığını, daha çok varoluş paradoksu olduğunu ve insan zekasının evrimsel doğası olduğunu keşfettim. Varoluş paradoksunun doğurduğu girdaplar, Wittgenstein'in çizdiği mantıksal sınırlar şeklinde, bu türden aporialar, açmazlar, paradokslar, totolojiler ve çelişkiler ürettiyordu. İşte bu mantıksal ilişkilerden elde edilebilecek bazı anlamlar:

A) Dış problematik

I. Dış - ($S_1 \Rightarrow S_w$): $x [(x \in S_1) \Rightarrow (x \in S_w)]$: "Zeka kümesinin tüm üyeleri aynı zamanda dış dünya kümesinin bazı üyeleri midir ve nasıl?" (Ontolojideki dış gerçekliğin varlığı problemi).

II. İçsel- ($S_w \Rightarrow S_1$): $x [(x \in S_w) \Rightarrow (x \in S_1)]$: "Dış dünyanın üyeleri zekanın bazı üyeleri gibi gerçekten zihinsel biçimlerde temsil edilebilir mi?" (Epistemolojideki bilginin doğruluğu ve bilmenin olanağı problemi).

B) İç problematik

III. Dış ($S_1 \Rightarrow S_{1g}$): $x [(x \in S_1) \Rightarrow (x \in S_{1g})]$: "Zeka kümesinin her tür üyesinin olanaklarını içeren genel bir ideal zeka kümesi var mı?" (İdeoloji (din ve siyaset) felsefesindeki ideal bir Devlet ya da Tanrı'nın varlığı problemi).

IV. İç ($S_{1g} \Rightarrow S_1$): $x [(x \in S_{1g}) \Rightarrow (x \in S_1)]$: "Genel bir (evrensel) zeka kümesinin tüm üyeleri, genel (ortak) bir kümenin ötesinde her bir zeka kümesinin bazı, ilkesel üyeleri olabilir mi?" (Ahlak felsefesindeki özerklik ve evrensellik problemi).

Bu yaklaşım hakkında, *Felsefeye Çıkış* adlı başka bir kitap da yazdım ve "Felsefeye Giriş" derslerimde hala kullanıyorum. Bu sayede felsefe öğretiminde büyük bir başarı elde ettiğimi itiraf etmeliyim. Çünkü ben öğrenciye bilgi yüklemiyorum. Ben sadece sorular soruyorum, bu soruların yollarını takip ediyorum ve onlara kendi kültürlerinin illüzyonları üzerinden gelen bu temel soruları ve aralarındaki ilişkileri keşfettiriyorum. Doğrudan kendilerini bazı felsefi sorgulamaların ortasında buluyorlar ve bir filozof olduklarını hissediyorlar. Bu yaklaşımı, en azından felsefe öğretiminde hayati değerde görüyorum. Bu nedenle, bu kitabın felsefe eğitiminde özenle kullanılmasını acizane ümit ediyorum. Onun zengin içeriğinin meslektaşlarım ve filozoflara çok tanıdık geleceğini ve dikkatlerini çekeceğini biliyorum.